

sére. Beszámolóbeszédében pedig igyekezett igazolni a politikáját. Hiába volt.

A személyesen jelen levő vezérnek ott, a közgyűlés termében kellett meghallgatnia a törvényhatóság elítélő határozatát.

A saját vármegyéjében sem tudta elkerülni a kárhoztatást, sőt minden személyes befolyással és szónoklással sem bírta elérni, hogy szűkebb hazája legalább semleges maradjon.

Vajjon okulkak-e a legutóbbi napok eseményeiből? Nem ejti-e őket gondolkodóba, hogy már eddig közel hatvan törvényhatóság követeli tőlük az időpocsékolás taktikájának megszüntetését és hogy ez a szám nap-nap után növekszik, félre nem ismerhető bizonyosságul annak, hogy az ország közvéleménye a saját érdekei ellen intézett merényletnek tekinti, amit mivelnek?

Ma már ugyan nem érdemes az ellenzékkel foglalkozni. Legföljebb azoknak a megyéknek és törvényhatóságoknak, amelyek még nem ítéltek. Az ország előtt azonban nyilvánvaló, mi fog következni, — hisz azért tette lehetetlenné épen az ország ezt az ellenzékét, melynek harcát, taktikáját, egész szereplését veszedelmesnek ítélte és ítéletével politikailag lehetetlenné tette.

Az új hadügyminiszter esküje. Bécsből jelentik, hogy öfelsége ma délelőtt fogadta Auffenberg lovag, hadügyminiszter, gyalogsági tábornok esküjét.

Tomasics bán védelme. Félhivatalosan jelentik: Jól informált körökből úgy értesülünk, hogy a horvát országgyűlési képviselők klubja legközelebb állást fog foglalni a Tomasics dr. horvát bán ellen a képviselőházban az ellenzék részéről indított támadások ellen. A bán hívei részéről ma ez iránt Pejacevics grófhoz, a klub elnökéhez megkereséssel fordultak.

gasra emelve, bele dobja őket a bort felfogó tábla.

Négy férfi rezzen össze és dühösen emelik fel a fejüket, miközben a kis leány tapsikolva és kacagva ugrándozik az utcán. A zavarba ejtett anya a kis kéz után kap, a fiú teli torokból kacag és hátra szegi a fejét. A kis virágszirmok apró rózsaszínű csónakoknak látszanak és a sötétpiros bor felületén uszkálnak.

Az öreg valahonnan poharat vesz elő, telemeri virágszirmos borral, nagynehezen térdre emelkedik, ajkához emeli a poharat és nyugodt, komoly hangon mondja:

— Seбай signora! Egy gyermek ajándéka mindig az ég áldása. Az egészségére szép signora és a tiedre is kicsikém! Oly szépséggé fejlődj, mint az anyád, de sokkal boldogabbá légy nála . . .

A pohárba mártja ősz bajuszát, összébb hunyorgatja a szemét és lassan, cuppantva idogálja ki a sötét folyadékot.

Az anya köszönve és mosolyogva távozik, kézen tartva kicsikéjét. A kis leány ugrándozik mellette, apró lábaival rádobban a követre, nagy szemei összébb huzódnak az erős napfényből és énekelget:

— O ma, o ma, o mia ma — a . . .

A kőművesek hol a bort, hol meg a kis leányt nézik. Mosolyognak és a délvidékiek gyors nyelvmozdulataival beszélgetnek.

Közben a tál sötétvörös folyadékán himbálódznak a piros virágszirmok.

Körülöttük a tenger énekelve — a város dübörögve — a nap izzóan sütve teremti, szövik az élet meséit . . .

Gazdasági viszonyok

a multban és jelenben.

Irta: *Pillich Kálmán.*

Élénken emlékszem vissza az 1860. évi városi eseményekre, ingatlanok értékére és gazdasági viszonyaira is.

Az akkori Bach-korszak uralma alatt élénken foglalkoztatta akkori hatóságunkat, hogyan lehetne Szeged város ingatlanait értékesíteni és jövedelmezővé tenni.

Akkori hatóságunk komolyan foglalkozott a Szeged város tulajdonát képező *Tápéi réti terület értékesítéséről*, azaz eladásáról, s a befolyó vételárból vétetett tervbe a régi városi lacikonyha felépítése.

Erősen kidomborodott az a hatósági vélemény, hogy az akkor elöntött tápéi réti birtok eladassék, mert a vízjárta réti terület nem jövedelmezett annyit, amennyit az ármentesítő társulat által évenként kivett ármentesítő költségek kivettek.

Hatóságunk a városnak birtokát nagyon kevésre értékesítette, s komolyan foglalkozott azzal, hogy eme 4000 holdas városi birtok adassék el holdanként 50 forint árban, s a befolyandó 200,000 forintból a régi lacikonyha telkén építtessék fel egy 8—10 ezer forintot évenként jövedelmező bérpalota.

Komolyan ki lett mutatva, hogy ilv bérház építése sokkal többet fog jövedelmezni mint a réti birtok; melynek akkori szerény jövedelmét úgy szólván egészen felemésztette az ármentesítő társulat által évenként kirótt hozzájárulási költség.

E pénzügyi véleményhez még az is hozzájárult, hogy hatóságunk meg akart szabadulni azon sok kellemetlenségtől is, ami a társulati érdekelttség ülésain teljesített hatósági képviselőből származott.

Hogy mily értéktelennek tartatott a város tápéi réti ingatlana, ezt még az is igazolja, hogy a védtöltések emeléséhez és azok megvédéséhez szükséges fizetéseik céljaira 200 öles szélességű városi terület a vetyeházi püspöki határtól le a Tiszáig a Maros mellett, innen azután Porgányig minden fizetés nélkül ingyen lett átadva az ármentesítő társulatnak halászati és vadászati jogokkal együtt.

A hatóság által tervezett eladás tehát könnyű és helyes dolognak látszott. Szeged város akkori régi polgárai azonban, kik a vízjárta rétet halászat, nádlás és jószág tenyésztés céljaira nagy értékűnek tartották; a hadjani ugynevezett felsővárosi kis kaszinóban, akkor még fiatal s lapszerkesztéssel foglalkozó Nagy Sándor barátomat jól meginformálták, ki azután hatalmas cikksorozatot közölt az akkor még fiatal korát élő *Szegedi Híradó*-ban, melyhez még hozzájárult a hajdani Ballagító és Hettyes eladása ellen irányzott cikkei. Élesen lettek írva ezek a hírlapi közlemények, meg is lett az eredménye, mert a városi közvélemény oly erősen zudult fel a hatósági tervezések ellen, hogy abba is hagyatott.

Az elmondottakkal csak képet akartam nyújtani az akkori ingatlanok értékéről, s azok jövedelmezősége iránti felfogásokról.

Midőn a multak emlékét felmelegitem, érdekesekeknek tartom a jelenlegi eseményeket és tényeket felsorolni.

*

A tápéi réti 4000 holdas városi birtok ma az ármentesítés foytán átalakult a védtöltésen belül 3022 — 1475—1600 hold szántófölddé és mintegy 1000 holdas ártérre.

A nád, gyékény, szénatermő, halászat és jószáglegeltetésre használt mentesített terület átalakult szántó-vető területté.

Ezen elvadult erős művelésű réti terület mezei, gazdasági kulturája lassan haladt előre, mert hol töltésszakadások, hol a hiányos töltésszépítés folytán fakadó vizek miatt több évtized kellett ahoz, hogy művelt terület legyen.

Az értékelkedést nagyban elősegítette a belvizek szabályozása, a szivattyuzás és szorítóterek emelése és csak akkor kezdett ezen városi réti föld jövedelmezősége emelkedni, midőn a víz elleni teljes biztonság mind a Tisza és Maros áradásai, mind a fakadó és csapadék vizek ellen beállott.

A városi hivatalos adatok szerint a tápéi réti 3022 hold mentesített terület 1859-ik évtől 1912-ik évig évi 59,045 korona 92 fillértől 122,714 korona 29 fillér összeget jövedelmezett; vagyis

1859—1865-ig évenként és holdanként	19.59 K
1865—1871-ig	18.54 „
1871—1882-ig	22.92 „
1882—1892-ig	19.46 „
1892—1902-ig	36.21 „
1902—1912-ig	40.50 „

A folyó évi szeptember 18-án megkezdett bérbeadás alkalmával szeptember 23-áig bezárólag bérbe lett adva 2039 hold és 1255 négyszögöl 196.384 K 22 fillér évi bérért vagyis átlag holdanként 96 K 31 fillérért.

Az eddig még bérbe nem adott mintegy 1000 holdnyi terület a makói országutttól a marosi védtöltés között átlag sokkal jobb minőségűek, mint a tiszai oldalon eddig bérbe adottak. Ezen földeknek 1912. év végéig átlag évi bérösszege 35 koronától 42 korona volt, most pedig ezek a földek átlag 100—120 korona évi bérösszeggel adatnak ki.

*

Az eddigi tényleges eredmény már biztos adatot szolgáltat előre ahoz, hogy a mostanáig bérbe adott földek 40 koronás bérösszege 100 koronára, vagyis az eddigi évi átlagos bérösszeg 150 százalékkal fog emelkedni.

Meg kell említeni, hogy az utolsó évtizedbeni bérbeadási feltételek több lényeges pontjaiban a most folyó bérbeadásnál meglettek változtatva és talán szigorubbá és terhesebbé váltak, — mindennek dacára az évi bérösszeg rendkívüli emelkedése állott be.

A jelenlegi bérleti feltételek szigorubbá váltak az által, hogy a bérbeadás 5 holdanként történik, további megtartási jog ugyanazon bérösszegért ki van zárva.

A tanyaépület- és fásítással ellátott bérleti terület *semmi kedvezményt* nem nyer. A régi bérlőnek az árverésen megígért bérösszeg melletti megtartási joga nincs fenntartva a régi bérlő javára. A bérlet megkezdése előtt már egy évvel előzőleg az évi bérösszeg felét csakis kizárólag készpénzben óvadékkul le kell tenni és csakis osztrák-magyar bank által megállapított kamatlábnál fél százaléktólinal kevesebbet fog jövedelmezni a bérlőnek; a 10 évi bérleti idő alatt szó sincs a kamatok kamatjáról, mert a feltételek szerint a bérlő óvadéka vagy az utolsó év bérösszegébe fog 10 év alatti egyszerű kamataival vagy beszámíttatni, vagy neki visszafizettetni.

Terhelőbb a régi feltételeknél még az is, hogy a most folyamatban lévő kataszteri földosztályozásnál esetleg emelkedő többletadót is tartozik a bérlő megfizetni az általános jövedelemadó, községi- és utadóval együtt.

Midőn a város hatósága a jelenlegi bérbeadási feltételeket megállapította, — valószínűleg részben bizonyos szociális követelmények kielégítési irányzata vezérelhetette. Mert úgy látszik, a feltételek szigorításának célja minden egyes öt holdas terület bérbeadásával a földműveléssel foglalkozó legszegényebb néposztálynak akart földet és hajlékot juttatni.

Amde ezen intézkedésével a közepes bérlőgazdaság lehetősége megszűnt, mert az eddigi bérbeadás eredménye azt tükrözi vissza, hogy 5—10 holdas bérletnél nagyobb terület alatt lett egyes gazdák által bérelve.

Hatóságunk tehát midőn a szociális követelményeket kielégítette kis bérletek kiosztásával, másrésről nézetem szerint nagyon veszélyes gazdálkodási rendszert hozott meg.